

Майя Артѡмова. Культура миру та демократичне врядування – фундаментальна основа успішного транскордонного та міжтериторіального співробітництва. Виступ на зустрічі за «круглим столом» розглядалися *«Проблеми транскордонного співробітництва та шляхи їх вирішення»* 29 травня 2026 р. у м. Ужгороді.

29 травня 2026

року Ужгород став важливим майданчиком міжнародного діалогу, європейської інтеграції, розвитку транскордонного та міжтериторіального співробітництва, де на засіданні зустрічі за «круглим столом» розглядалися *«Проблеми транскордонного співробітництва та шляхи їх вирішення»*.

Організатором заходу виступив *Інститут глобальної політики* (президент Олег БЕРЕЗЮК, модератор депутат Ужгородської міської ради Ернест ГОРВАТ) за участі представників Закарпатської обласної ради, Ужгородської міської ради, Берегівської міської ради, Генерального консульства Словацької Республіки в Ужгороді, Мукачівсько-Карпатської єпархії Православної Церкви України, Карпатського університету імені Августина Волошина, Ужгородської української богословської академії, Міжнародної академії богословських наук, Ужгородського національного університету, Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад», Українського педагогічного товариства імені Августина Волошина, а також дипломати, посадовці, науковці та громадські діячі з України, Республіка Польщі, Румунії, Словацької Республіки, Угорщини, Чеської Республіки та Республіки Молдови.

Особлива увага учасників зустрічі була привернута до проблеми **«Культура миру та демократичне врядування – фундаментальна основа успішного транскордонного та міжтериторіального співробітництва»**, яка висвітлена у виступі **Майї АРТЬОМОВОЇ** – доктора філософських наук, професора, директора НДІ філософії, богослов'я та аналітики Карпатського університету імені Августина Волошина, академіка, вченого секретаря Міжнародної академії богословських наук.

Дослідниця відзначила, що в умовах трансформації міжнародної системи безпеки й переходу її до багатопольярного глобалізованого світу, зростання у 2026 році наймасштабнішого сплеску збройної агресії з часів Другої світової війни, що вилився у понад 50 активних збройних конфліктів та воєн, до яких залучено понад 90 держав, включаючи 11 повномасштабних воєн, у т.ч. найжорстокішої війни сьогодні в Європі, світі, а відтак й у світопросторі, розв'язаної росією – країною-агресором проти України ще з 2014 року (до речі це уже 23 війна з часів існування російсько-українських відносин), саме **культура миру та демократичне врядування є механізмом забезпечення миробудування**.

Вони насамперед є головною політичною та соціальною умовою для побудови стійких партнерств між громадами різних держав, створюючи атмосферу взаємної довіри, без якої неможлива довгострокова інтеграція, перетворюючи державні кордони з ліній поділу на простори для спільного розвитку та інтеграції, здійснюючи це співробітництво з формального підписання угод на реальний інструмент збереження миру, покращення життя людей і зміцнення регіональної стабільності.

Саме **культура миру** формує психологічне та соціальне підґрунтя для взаємодії сусідніх народів через: *подолання стереотипів, превентивну дипломатію, міжкультурний й освітній діалог, зміну сприйняття кордону*, перетворюючи його із бар'єра на зону безпеки, довіри та взаємовигідного контакту. Вона діє як каталізатор розвитку: перехід від «культури війни» до «культури миру», запускаючи процеси самоорганізації, які виводять людство на якісно вищий рівень життя, де усі ресурси спрямовуються на творення, а не руйнування.

У той же час, **демократичне врядування** забезпечує: *правову та організаційну базу для транскордонних зв'язків; децентралізацію влади* через передачу повноважень місцевим громадам, які найкраще знають потреби прикордоння; *партисипацію (участь)* громадян, бізнесу та громадських організацій до планування спільних проєктів; *прозорість та підзвітність*, що гарантує чесне використання спільних фондів; *гармонізацію процедур на основі* спрощеного спільного адміністрування та взаємодії місцевих органів влади по обидва боки кордону; *синергетичного ефекту та практичних результатів* на основі **соціальної стійкості, економічних дивідендів, інтелектуального розвитку**, створюючи самопідтримувану систему дипломатії та безпеки, забезпечуючи **права людини**, критичне мислення та толерантність через **освіту і виховання** замість культивування агресії; **еко-мир**.

Культура миру та демократичне врядування *сприяють зниженню конфліктності, замінюючи історичні упередження та суперечки на прагнення до діалогу/полілогу; інституційній довірі; рівноправності сторін; залученню громадськості у прийнятті спільних рішень; гармонізації законодавства і спрощення правового регулювання*.

Головними інструментами забезпечення цього процесу є *Євро регіони, Програми ЄС, публічна дипломатія, адвокація прав людини* через спільний захист прав меншин у прикордонних зонах.

Перспективи і перестороги розвитку культури миру і демократичного врядування.

Упровадження культури миру та демократичного врядування у транскордонне співробітництво **відкриває нові можливості для стабільності та розвитку регіонів** через:

- **Сталість фінансування; зміцнення безпеки на основі** зниження ризиків локальних конфліктів через постійний діалог прикордонних громад;

- **Утвердження Вектору духовності перш за усе української нації на основі** філософсько-історичного контексту, ролі освіти у вихованні, духовності в контексті **гуманістичної духовної парадигми XXI століття**, вплив сучасних подій на консолідацію нації на основі:

- *Збереження мовної та культурної спадщини;*
- *Історичної свідомості;*

- Морально-етичних цінностей;
- Духовної стійкості, спираючись на внутрішні сили, культурний код та національну ідею;
- Релігійної самобутності, української православної цивілізації, макрохристиянського світу та загальнолюдських цінностей.

- Духовно-культурний солідаризм;
- Субсидіарність у дії на основі самостійного вирішення спільних проблем місцевою владою без погодження з центрами;
- Цифрову інтеграцію на основі створення спільних е-платформ для швидкого надання послуг громадянам по обидва боки кордону;
- Інвестиційну привабливість;
- Екологічну стійкість на основі ефективного спільного управління природними ресурсами (річками, лісами) на основі еко-демократії.

Головні перестороги та ризики

Процес розбудови цих інститутів *стикається* із суттєвими внутрішніми та зовнішніми загрозами, які можуть заблокувати співпрацю, що призводить до:

- *Геополітичної нестабільності* (військові конфлікти та агресивна зовнішня політика сусідніх держав руйнують довіру);
- *Кризи демократії* (зростання популізму та авторитаризму в окремих країнах згортає транскордонні зв'язки);
- *Історичних травм* (політизація минулих образ радикальними силами блокує культуру миру та діалог);
- *Імітації реформ* (формальне створення єврорегіонів на папері без реального залучення громадян);
- *Економічного дисбалансу* (великий розрив у рівні життя сусідів провокує відтік кадрів та контрабанду);
- *Національного егоїзму* (пріоритет інтересів столиці над потребами прикордонних громад гальмує децентралізацію) і т.п.

Нам усім потрібен мир і духовний спокій, глибоко усвідомлюючи Ісусову обітницю: «Мир залишаю вам, мир Мій даю вам. Не так, як світ дає, Я даю вам» (Ів. 14:27).

Це не відсутність життєвих проблем, а непохитний внутрішній спокій, який не залежить від зовнішніх обставин. При цьому пам'ятаючи про тих, хто виборює цей МИР і УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВНІСТЬ в умовах сьогодення.

Співзвучно у часі на завершенні зустрічі за «круглим столом» віцепрезидентом «Інституту глобальної політики», віцепрезидентом Незалежного аналітичного центру геополітичних досліджень «БОРИСФЕН ІНТЕЛ», першим віцепрезидентом Фонду ветеранів військової розвідки України, кандидатом військових наук та експертом, полковником запасу **Юрієм ЯРУХІНИМ** було презентовано авторське видання книг ***«Герої нескореної України: Герої України, кавалери орденів 3-х ступенів з початку повномасштабного російського вторгнення в Україну. 2022 рік»*** та ***«Герої нескореної України: Герої України, кавалери орденів 3-х ступенів з початку повномасштабного російського вторгнення в Україну. 2023 рік»*** (видання друге, виправлене і доповнене), випущених Фондом ветеранів військової розвідки України у співпраці з Незалежним аналітичним центром геополітичних досліджень «БОРИСФЕН ІНТЕЛ».

Пропозиція: Створити повсюдно цільові науково-соціальні робочі групи із залученням зацікавленого загалу стосовно розробки **механізму проєктних документів** щодо утвердження культури миру та демократичного врядування, миробудування та демократії за визначеними:

- *структурованим алгоритмом;*
- *концепціями (Project Note / Concept Note);*
- *логіко-структурними матрицями/моделями;*
- *інструментами демократичної участі в проєкті;*
- *ресурсне забезпечення та ризики.*